

**ENGELSKA – RESURS ELLER HOT MOT
SVENSKA SPRÅKET PÅ FINSKA
HÖGSTADIET?**

Lärarnas synpunkter på engelskans roll i
svenskundervisning

Pauliina Hutka

Kandidatavhandling i svenska

Jyväskylä universitet

Institutionen för språk

Våren 2016

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Pauliina Hutka	
Työn nimi: Engelska – resurs eller hot mot svenska språket på finska högstadiet? Lärarnas synpunkter på engelskans roll i svenskundervisning	
Oppiaine: Ruotsin kieli	Kandidaatintutkielma
Aika: Vuosi 2016	Sivumäärä: 32 + 3
<p>Tämän tutkielman tarkoitus on selvittää ruotsinopettajien mielipiteitä englannin kielen vaikutuksesta ja asemasta yläkoulun ruotsinopetuksessa. Tutkielmassa keskitytään erityisesti siihen voiko ruotsinopettajien mielestä englantia hyödyntää myös ruotsin opettamisessa ja jos voi, niin miten. Lisäksi tutkielmassa selvitetään kokevatko ruotsinopettajat englannin resurssina vai uhkana ruotsin kielelle.</p> <p>Tutkielma on toteutettu kyselytutkimuksena keväällä 2015 ja siihen osallistui 30 ruotsinopettajaa. Sähköinen kyselylomake sisälsi yhdeksän kysymystä, jotka olivat sekä avoimia kysymyksiä että monivalintoja. Materiaali on analysoitu pääasiassa kvantitatiivisin menetelmin, sillä tulokset esitetään numeroin. Analysoinnissa on kuitenkin käytetty myös kvalitatiivisia menetelmiä luokittelemalla opettajien vastauksia.</p> <p>Tutkimukseni tulokset osoittavat, että ruotsinopettajat suhtautuvat myönteisesti englannin kielen vaikutukseen. He kokevat englannin kielen resurssina, jota voidaan hyödyntää monipuolisesti ruotsinopetuksessa esimerkiksi vertailemalla englannin ja ruotsin sanastoa ja kielioppirakenteita toisiinsa. Englannin kielen koetaan kuitenkin vaikuttavan negatiivisesti oppilaiden asenteisiin ja motivaatioon ruotsin opiskelua kohtaan. Tutkimuksen tuloksia ei voi kuitenkaan yleistää, sillä tutkielma keskittyy vain opettajien omiin näkemyksiin englannin kielen vaikutuksesta heidän ruotsin opettamisessaan.</p>	
Asiasanat: engelskans inflytande, högstadium, transfer, translanguaging, svenskundervisning	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopiston kirjasto / JYX-arkisto (elektroninen)	
Muita tietoja:	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	6
1.1	Syfte.....	6
1.2	Hypoteser.....	7
2	TEORETISKA REFERENSRAMEN OCH CENTRALA BEGREPP	8
2.1	Tidigare studier.....	8
2.2	<i>Translanguaging</i>	9
2.3	Transfer	10
2.3.1	Lexikon	11
2.3.2	Fonetik och fonologi.....	12
2.3.3	Morfologi	12
2.3.4	Syntax	12
2.4	Kontrastiv analys och felanalys.....	13
2.5	Parallell undervisning av flera språk.....	13
2.6	Kommunikativ språkundervisning	14
3	MATERIAL OCH METOD	15
3.1	Informanterna	15
4	RESULTAT	17
4.1	Enkätfrågorna 3-4.....	17
4.1.1	Utnyttjar lärarna engelska i sin svenskundervisning?.....	17
4.2	Enkätfrågorna 5-9.....	18
4.2.1	Vilka element från engelskan som eventuellt främjar inläringen av svenska kan tas upp under svensklektionen?.....	18
4.2.2	Har engelskans status förändrat svenskundervisningen?.....	19
4.2.3	Lärarnas åsikter om engelskans roll i svenskundervisning.....	20
4.2.4	Lärarnas åsikter om den nya riktningen inom språkundervisningen (translanguaging)	22

4.2.5 Konkrete exempel på engelskans inflytande på elevernas svenskinlärning	24
5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION.....	28
5.1 Validitet och reliabilitet.....	29
LITTERATUR	31
BILAGA: ENKÄTEN TILL LÄRARNA.....	33

1 INLEDNING

Finland är ett tvåspråkigt land med två nationalspråk: finska och svenska. Därför ordnas det svenskundervisning för finskspråkiga och finskundervisning för svenskspråkiga elever i skolan. Eleven läser svenska som det andra inhemska språket om hen har finska som modersmål och tvärtom: eleven som har svenska som modersmål läser finska som det andra inhemska språket (GLGU 2014: 103). Om elevens modersmål är något annat än finska, svenska eller samiska, läser eleven finska eller svenska som andraspråk (GLGU 2014: 103). Även om svenska är det andra inhemska språket för finskspråkiga elever i Finland, börjar de flesta finskspråkiga elever läsa engelska tidigare än svenska (Kangasvieri m.fl. 2011: 9). Vanligen erbjuder skolorna engelska som en lång lärokurs som börjar i årskurs tre och svenska som en medellång lärokurs som börjar på högstadiet i årskurs sju (Kangasvieri m.fl. 2011: 9-10). Detta betyder att finska elever läser engelska fyra år längre än svenska. Därför är det inte överraskande att eleverna ibland kan ty sig till engelska vid inläringen av svenska.

Flerspråkighet har blivit ett viktigt begrepp i skolvärlden i Europa (GERS 2009: 4). Flerspråkighet betonar tanken att inlärare inte delar in olika språk i separata mentala fack utan inlärarens språkrepertoar bildar en helhet som hen vid behov kan använda sig av (GERS 2009: 4). Enligt den nya läroplanen borde det vara möjligt för inlärare att jämföra språk i språkundervisningen (GLGU 2014: 334). Målet för språkundervisningen är inte längre att hålla varje språk isär eller tala som en infödd talare utan att inläraren utvecklar sin språkrepertoar där alla språk har sin plats (GERS 2009: 5). Inläraren kan använda hela sin språkliga kompetens i inläringen av ett nytt språk oberoende av vilket språk som undervisas. För att nå en heltäckande uppfattning av språket, kan inläraren ty sig till ett annat språk, till exempel till engelska i svenskundervisning om det stöder elevens inläring och om det gör det lättare att lära sig svenska.

1.1 Syfte

Denna studie handlar om hur lärare förhåller sig till engelskans inflytande på inläringen av svenska och hur engelska påverkar finska högstadieelevers svenska. Dessutom samlar jag in lärarnas konkreta exempel på engelskans positiva och negativa inflytande på elevernas svenska.

Mitt viktigaste mål är att ta reda på om lärarna kan dra nytta av elevernas kunskaper i engelska i svenskundervisningen. Om lärarna utnyttjar elevernas kunskaper i engelska i sin svenskundervisning vill jag utreda hur de gör det i praktiken. Fokus i avhandlingen ligger på att utreda om lärarna anser att kunskaper i engelska kan medföra något positivt både till svenskinlärning och till undervisning i svenska. I Finland börjar eleverna läsa engelska tidigare än svenska, vilket även kan vara nyttigt i svenskundervisningen, eftersom de två språken har några gemensamma drag som saknas i finskan. Mina forskningsfrågor är följande:

- Hur förhåller sig svensklärarna till engelskans roll i svenskundervisning och inlärning på högstadiet?
- Anser lärarna att kunskaperna i engelska kan medföra något positivt till svenskinlärning och undervisning?
- Utnyttjar lärarna elevernas kunskaper i engelska i svenskundervisningen? I så fall, på vilket sätt?
- Vilken typ av engelskt inflytande har lärarna lagt märke till att eleverna har i sin svenska? (Konkreta exempel)

1.2 Hypoteser

Mina hypoteser är att majoriteten av informanterna förhåller sig ganska kritiskt till engelskans roll i svenskundervisning och inlärning på högstadiet. Jag antar inte att informanterna ser engelskan som något negativt, men att de anser att engelskan stör elevernas svenskinlärning och gör det svårare för lärarna att undervisa i svenska. Informanterna anser troligen att kunskaperna i engelska kan medföra något positivt till svenskinlärning och undervisning i vissa fall, till exempel när det gäller en grammatisk konstruktion som finns i båda språken. Min hypotes är också att några lärare utnyttjar elevernas förkunskaper i engelska, men inte alla. Jag antar att de använder ganska mycket det kontrastiva arbetssättet, eftersom jag har märkt att många lärare under min skoltid och lärarpraktik använde denna metod i sin undervisning.

2 TEORETISKA REFERENSRAMEN OCH CENTRALA BEGREPP

I detta kapitel kommer jag att presentera tidigare studier inom detta tema och redogöra för och definiera de begrepp som utformar den teoretiska referensramen för denna studie.

2.1 Tidigare studier

L1:s inflytande på L2 eller L3 har studerats tidigare inom språkforskning, men det finns ganska få studier som tar hänsyn till de tidigare inlärd främmande språk som också kan påverka inlärares språkinläring, dvs. inflytande från L2 på L3. I denna studie anses L1 som inlärares modersmål. L2 betyder ett språk som inlärare har lärt sig efter modersmålet och i denna studie är det engelska. L3 är ett språk som inlärare har lärt sig efter L2. I denna kontext är det svenska, eftersom de flesta finskspråkiga elever börjar läsa engelska tidigare än svenska (Kangasvieri m.fl. 2011: 9).

Lahtinen (2010) har undersökt hur engelskans inflytande syns på finska högstadielevs svenska. Lahtinen (2010) har fokuserat på olika typer av transfer (i huvudsak på lexikal transfer) som kan förekomma i finska högstadielevs svenska. Resultatet visar att morfologisk transfer är mycket sällsynt medan lexikal transfer är vanlig.

Lindroos (2006) har studerat hur engelskt inflytande syns i finska gymnasisters inläraresvenska. Resultatet visar att engelskan inflytande är synligt på språkets alla nivåer men särskilt i ortografi och ordförråd. Heikkilä (2009) har redogjort för finskspråkiga kadetter och hur engelskan påverkar deras nominalfraser i svenska. Heikkilä (2009) påpekar att engelskan kan påverka strukturerna i inläraresvenska. Kadetter med bättre färdigheter i engelska använder den svenska nominalfrasen mera målspråksenligt. Ringbom (1986: 151) har jämfört hur finskspråkiga finländare och svenskspråkiga finländare lär sig engelska och resultatet visar att svenskspråkiga elever har bättre kunskaper i engelska. Detta beror antagligen på att svenska och engelska är germanska språk medan finska hör till de finsk-ugriska språken.

Alla de här undersökningarna som nämnts ovan fokuserar dock på elevernas perspektiv och elevernas inläraresvenska. Denna studie har ett annat synsätt och koncentrerar sig på lärarnas

perspektiv och hur lärarna ser engelskans roll i svenskundervisning.

2.2 *Translanguaging*

Det relativt nya begreppet *translanguaging*, som introducerades av Cen Williams på 1980-talet, kommer ursprungligen från Wales där det finns två olika språk (engelska och walesiska) som används parallellt i skolan och i samhället. Att definiera termen exakt är utmanande, eftersom den förändras kontinuerligt när termen utvidgas och området blir mer utforskat (Baker 2011: 288). Baker (2011: 288) har försökt förklara *translanguaging* som en dynamisk process där inlärare använder två (eller fler) språk för att skapa betydelse, utforma erfarenheter, uppnå förståelse och kunskap. Garcia (2008: 44) beskriver *translanguaging* som en process där tvåspråkiga eller flerspråkiga kan använda sig av flerspråkiga diskurspraktiker. Creese och Blackledge (2010: 104) hävdar att *translanguaging* också är ett medel att uttrycka och signalera identiteter. Talare kan använda två språk parallellt för att framhäva sin identitet som en tvåspråkig person. Detta sätt kan också användas när talare vill framkalla en gemenskapskänsla hos sin publik (Creese & Blackledge 2010: 109).

Tidigare har olika språk behandlats som separata enheter som borde hållas isär i språkundervisning och språkinlärning, eftersom man ansåg att parallell användning av flera språk kunde förvirra inlärare. Under de senaste decennierna har den här uppfattningen dock förändrats. *Translanguaging* representerar detta nya synsätt som klassificerar språk som ett integrerat system som inläraren kan använda i sin språkinlärning (Creese & Blackledge 2010; Canagarajah 2011, Baker 2011). I klassrummet använder inlärare alla sina lingvistiska kunskaper för att förstå. Till exempel i den finska skolan kan inlärare använda sina förkunskaper i finska, svenska och engelska under en svensklektion för att nå en mer holistisk förståelse av svenska språket.

Enligt Baker (2011: 290) och Lewis, Jones och Baker (2012: 645) kan *translanguaging* befrämja både utvecklingen av det svagare språket hos inlärare (muntlig kommunikation och läskunnighet) och en djupare och mer fullständig förståelse av ämnet. Detta kan betyda till exempel att inläraren inte kan kopiera texter ur boken eller nätet utan att även förstå vad texten betyder. När inläraren måste använda alla sina språkkunskaper genom att till exempel läsa

texten på engelska och sedan skriva om texten på svenska kan det skapa en mer fullständig förståelse av ämnet och språket. Inläraren måste använda båda språken för att förstå. Inläraren kan inte bara ty sig till sitt starkare språk. (Lewis, Jones och Baker 2012: 645-654)

2.3 Transfer

Språket är inte en oföränderlig enhet utan det förändras hela tiden. Därför förändras också inlärarens språkkunskaper. När inläraren lär sig ett nytt språk kan hen ty sig till de tidigare inlärd språkkunskaperna och använda dem vid inläring av ett nytt språk. Abrahamsson (2009: 31) beskriver detta fenomen som *transfer*, dvs. inläraren överför sina gamla vanor vid inläringen. Vanligen syftar transfer på inlärarens modersmål, men Lindroos (2006) påpekar att de gamla vanorna kan betyda också något annat språk som inläraren har lärt sig tidigare. Detta språk kan vara inlärarens L2 i stället för L1. Till exempel i Finland kan inlärare använda sitt L2 som vanligen är engelska när hen lär sig svenska som L3. Lahtinen (2010) konstaterar att om språken har gemensamma drag, förekommer det mer transfer. Eftersom svenska och engelska är besläktade språk finns det likheter i ordförrådet varför det är naturligt att inläraren också använder engelska vid inläring av svenska. Ringbom (2007: 30) föreslår också termen *tvärspråkligt inflytande* i stället för transfer, eftersom den här termen har mer önskade associationer än transfer som anknyts till behaviorism. Transfer är dock en populärare term inom språkforskning. I denna studie kommer jag att använda termen transfer.

Ringbom (2007: 1) påpekar att all inläring alltid bygger på de tidigare inlärd språkkunskaperna och därför är transfer en naturlig del av inläringen. Transfer gäller även *translanguaging*, eftersom inläraren tidvis kan behöva överföra element från alla sina språk.

Situationen där inläraren överför element från engelska till ett annat språk är vanlig i Finland, eftersom elever vanligtvis börjar läsa engelska tidigare än svenska (Lindroos 2006). Detta förklarar inte helt engelskans dominerande position i inlärarens inläring. Lindroos (2006) tillägger också två andra orsaker till engelskans inflytande: engelskans inflytande är inte begränsat till klassrummet, utan engelskan dominerar också i samhället och speciellt bland ungdomar och i ungdomskultur. Den andra orsaken finns i typologin. Finska och svenska är så olika att det inte är lika lätt att ty sig till finskan. Engelska och svenska är däremot släkt med varandra och de har samma typologiska drag vilket gör det lätt och naturligt för inlärare att ty

sig till engelska vid svenskinläringen. Abrahamsson (2009: 31) delar upp transfer i två grupper: *positiv transfer* eller *facilitering* och *negativ transfer* eller *interferens*. I denna studie kommer jag att använda begreppen positiv transfer och negativ transfer. Fokus i denna studie är på positiv transfer.

Abrahamsson (2009: 31) beskriver skillnaden mellan positiv och negativ transfer så att positiv transfer sker när inläringen underlättas, dvs. när inlärares överför en struktur från ett språk (L1, L2, L3...) till ett annat och resultatet blir målspråksenligt, medan negativ transfer stör inläringen. Då blir resultatet inte målspråksenligt.

2.3.1 Lexikon

Enligt Crystal (2008: 278-280) betyder lexikon detsamma som ordförråd. Lahtinen (2010: 179) påpekar att det finns mest transfer på lexikal nivå, vilket kan bero på att svenska och engelska har gemensamma drag.

Lahtinen (2010: 180) konstaterar att lån och lexikal transfer är två olika termer. Hon hävdar att både språkväxling och nybildning kan betraktas som lån. Om inlärares modifierar lånordet, (till exempel *wanta* från engelskans *want*), är det en nybildning. När ordet tas in i omodifierad form är det ett lånord. Lexikal transfer omfattar *falska vänner*, *översättningslån* och *semantiska utvidgningar* (Lahtinen 2010: 180). Enligt Ringbom (1987: 52) betyder falska vänner att två ord i två olika språk liknar varandra på stavning, men betydelseerna är olika. Översättningslån betyder att inlärares först lånar ett ord och därefter försöker översätta ordet direkt till målspråket (t.ex. *ungkarl* → *youngman*) (Lahtinen 2010: 180). Semantiska utvidgningar betyder att inlärares utvidgar ordets betydelse (t.ex. *komma olycklig*, finskans *tulla* → *komma, bli*) (Lahtinen 2010: 180). Lahtinen (2010: 181) tar också upp *ortografiska fel* som en del av lexikal transfer. När ordets form både på svenska och på engelska liknar varandra är det fråga om ”orthographic neighbours”. Ett exempel på ett ortografiskt fel är ordpar *hotel – hotell*. De liknar varandra och därför är det svårt för inlärares att bestämma vilket ord som är på svenska och vilket som är på engelska.

Ringbom (2007: 55) indelar lexikal transfer i 1) transfer av form och 2) transfer av betydelse. Transfer av form betyder att formen överförs från ett språk till ett annat medan transfer av betydelse är det ordets betydelse som överförs. Enligt Lahtinen (2010: 180-181) hör språkväxling, språkblandning och falska vänner till transfer av form medan översättningslån

och semantiska utvidgningar hör till transfer av betydelse.

2.3.2 Fonetik och fonologi

Ringbom (2007: 62) konstaterar att transfer förekommer mest inom fonologi. Då gäller det oftast negativ transfer eftersom positiv transfer inte har undersökts mycket. Ringbom (2007: 62) tillägger att kontrastiv analys fungerar på den fonologiska nivån, eftersom fonologin är ett slutet system. Om det finns fonetiska likheter mellan inlärares L1 och L2 eller L2 och L3 är det lättare för inlärares att lära sig fonologin. Svenska och engelska har gemensamma drag i ordförrådet men inte i fonologi. Några ord kan se ut likadana men uttalas på olika sätt.

2.3.3 Morfologi

Analys av ordens struktur kallas för morfologi (Yule 2010: 290). Enligt Lahtinen (2010: 180) finns det inte så mycket morfologisk transfer i finska inlärares svenska. Odlin (1989) är inne på samma linje med detta påstående, eftersom han anser att morfologisk transfer mellan språken är sällsynt även om det är möjligt. Lahtinen (2010: 180) tar upp engelskans pluralmorfem –s som ett exempel på morfologisk transfer i finska inlärares svenska. Inlärares kan forma plurala former på svenska med engelskans pluralsuffix –s, till exempel **väns, dags*.

2.3.4 Syntax

Syntax är en vanlig term inom språkforskning och det betyder en analys av menings- och satsstrukturer (Yule 2010: 295). Enligt Lahtinen (2010: 179) är syntaktisk transfer ganska vanlig i finska inlärares svenska fast det inte är lätt att bestämma om transfer beror på finska eller engelska. Lahtinen (2010: 179) konstaterar att syntaktisk (negativ) transfer kommer fram i placering av vissa adverbial, bruket av prepositioner och artikelbruket i finska inlärares svenska. I engelska kommer adverbial strax efter subjektet, men i svenska kommer det efter predikatverbet i huvudsatser. Finska inlärares kan också ha problem med prepositioner, eftersom de saknas i finskan. Då tyr sig inlärares kanske till engelskan. Verbet *tycka* har prepositionen *om* i svenskan, men det motsvarande ordet i engelskan *like* förekommer utan preposition. Detta kan vara problematiskt för finska inlärares (Lahtinen 2010: 179). Lahtinen (2010: 179-180) tillägger att det också finns problem i artikelbruket. Finskan har inte artiklar och därför använder inlärares ofta sina kunskaper i engelska i stället.

2.4 Kontrastiv analys och felanalys

Före *translanguaging* var kontrastiv analys och felanalys rådande forskningsriktningar inom språkforskning. Kontrastiv analys kan anses vara en motsats till *translanguaging* och den representerar den gamla språksynen som betraktar språk som separata enheter (jfr 2.1 Translanguaging). Abrahamsson (2009: 33) beskriver kontrastiv analys som en hypotes där skillnader i strukturerna mellan modersmålet och målspråket (dvs. andraspråket) resulterar i fel. Inlärare överför strukturerna från sitt L1 även om dessa strukturer inte finns i hans eller hennes L2, vilket stör inläringen av L2. Med andra ord finns det negativ transfer vid inlärares L2-produktion. Kontrastiv analys och den behavioristiska språksynen vände för den mentalistiska språksynen och felanalys mot slutet av 1960-talet. Även inom felanalys uppfattas språk som separata konstruktioner. Olika språk påverkar varandra och därför gör inlärare fel. Felanalys fokuserar på hurdana fel inlärare faktiskt gör och varför (Abrahamsson 2009: 48). Mattson och Håkansson (2010: 13) beskriver fel som ”ett uttryck för språksystemets utveckling vid en viss punkt.” Därför är fel inte längre något som inlärare måste träna bort utan de tyder på utveckling i språkinläring.

2.5 Parallell undervisning av flera språk

Tidigare var syftet med språkundervisning att behärska olika språk isär från varandra och målet var att tala som en modersmålstalare (GERS 2009: 5). Enligt GERS (2009: 5) är syftet nu ”att utveckla en språklig repertoar där alla olika språkfärdigheter har sin plats”. Detta betyder att inlärare bildar sin egen språkliga repertoar som hen kan använda vid språkinläring i allmänhet. Språken ses inte som separata system. Den nya läroplanen för grundläggande utbildning träder i kraft på hösten 2016 och flerspråkighet är ett viktigt tema i den. GLGU (2014: 86) konstaterar att det kan finnas flerspråkiga undervisningssituationer i skolan i framtiden. Då kan såväl lärarna som eleverna använda sin språkliga repertoar, dvs. använda alla de språk som de kan. GLGU 2014 (2014: 124) betonar att undervisningen stödjer elevernas flerspråkighet genom att utnyttja alla språk, även de språk som eleverna använder på fritiden.

GLGU 2014 (2014: 124) påstår att språkfostran förutsätter samarbete mellan språkämnena och även med de andra skolämnena. GLGU 2014 (2014: 28) påstår också att parallell användning av flera språk ses som en naturlig del av språkundervisningen och alla språk uppskattas. GLGU

(2014: 259) konstaterar också att målet för språkundervisning är att inlärare lär sig att observera hur samma saker kan uttryckas på olika språk. Detta kan leda till att olika språk i skolan integreras på något sätt i framtiden.

Det står i GLGU 2014 (2014: 324) att eleverna använder alla sina språkkunskaper som stöd i olika läroämnen. Detta förstärker tanken att alla lärare är också språklärare på något sätt. Lärarna handleder eleverna att läsa texter som hänger ihop med deras språkkunskaper. Lärare hjälper också att samla in nödvändig information på olika språk. Detta kan anses stöda parallell undervisning av flera språk och parallell undervisning i allmänhet.

2.6 Kommunikativ språkundervisning

Språkundervisningen har förändrats under de senaste decennierna mot kommunikativ riktning. Pörn (2012: 1) påstår att dagens språkundervisning syftar till ”att utveckla unga människors motivation, färdighet och självförtroende i deras möten med nya språkerfarenheter utanför skolan.” Språkundervisning sker inte längre bara inne i klassrummet utan inlärare uppmuntras att använda språket utanför skolan, dvs. i verkliga kommunikationssituationer. Interaktion och samtal står i fokus i dagens språkundervisning, vilket kan ses till exempel i den nya läroplanen (GLGU 2014: 358). Interaktion kan vara både muntlig och skriftlig, men målet är att inlärare har förmågan att delta i olika slags samtal och ha framgång (Pörn 2012: 1). Pörn (2012: 1) anser att språklärande borde vara så lätt som möjligt och läraren måste skapa situationer där eleven kan komma i kontakt med språket och använda sina språkkunskaper i olika typer av kommunikation. Enligt GLGU (2014: 358-359) är det viktigt att uppmuntra inlärare att använda språket både i och utanför klassrummet.

3 MATERIAL OCH METOD

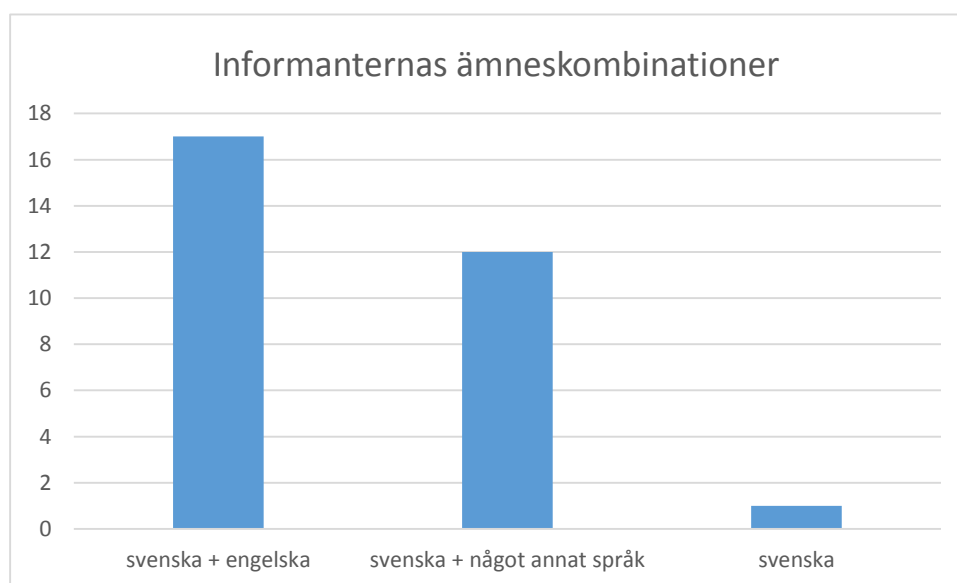
I detta kapitel ska jag presentera materialet, metoderna för undersökningen och informanterna.

Materialet för undersökningen har insamlats med en webbenkät som skickades till svensklärare genom en e-postlista för svensklärare i Finland. Enkäten innehåller nio frågor därav tre är flervalsuppgifter och sex är öppna frågor där informanterna själva får skriva. Åtta av nio frågor är obligatoriska. Enkäten skickades i slutet av maj och informanterna hade två veckor att svara på enkäten.

Eftersom antalet informanter är ganska stort, är min studie huvudsakligen kvantitativ. Jag använder också kvalitativa metoder när jag kategoriserar informanternas svar.

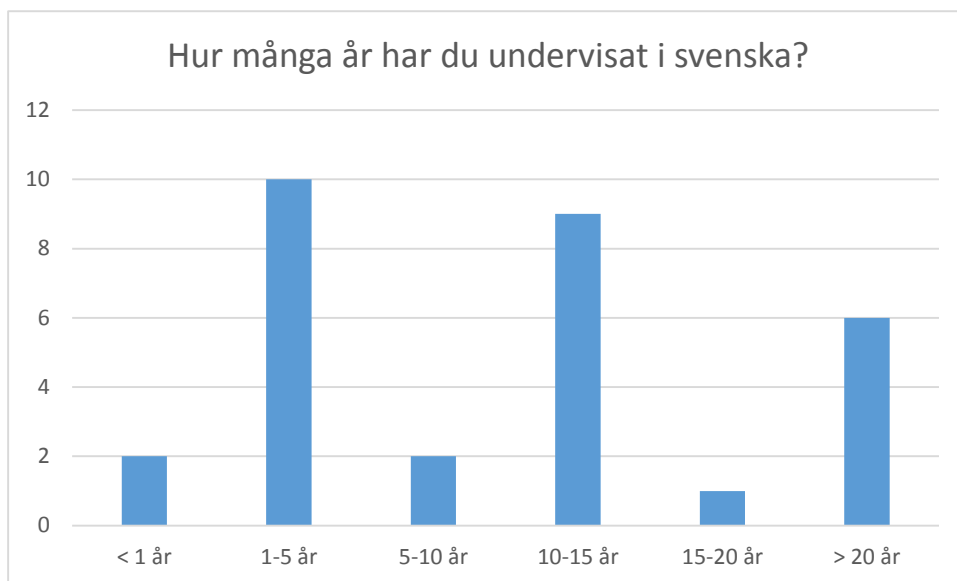
3.1 Informanterna

Denna studie har 30 informanter som har delats in i tre grupper: lärargrupp 1, lärargrupp 2 och lärargrupp 3. Lärare som undervisar både i svenska och i engelska hör till lärargrupp 1. Lärare som undervisar i svenska och i något annat språk än engelska hör till grupp 2. Lärargrupp 3 består av en informant som undervisar bara i svenska. Alla informanter undervisar i svenska. Lärargrupperna illustreras i Figur 1.

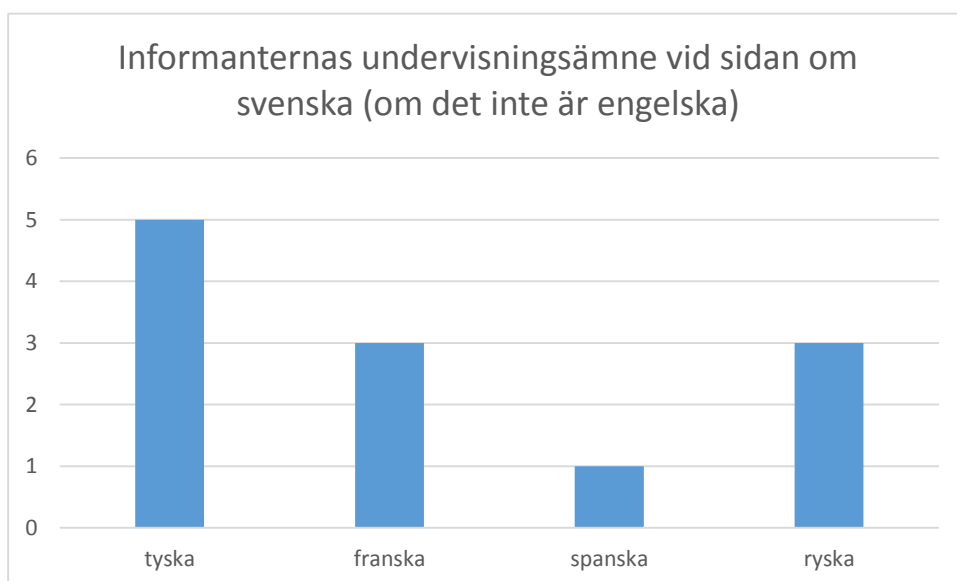
Figur 1. Informanternas ämneskombinationer.

En tredjedel (10) av informanterna har undervisat i svenska från ett till fem år. Nio informanter har undervisat från 10 till 15 år. Sex informanter har undervisat mer än 20 år. När det gäller arbetslivserfarenhet har informanterna fördelats ganska jämnt. Fjorton informanter har undervisat mindre än 10 år och sexton informanter har undervisat mer än 10 år. Informanternas svar illustreras i Figur 2.

Figur 2. Antalet år informanterna har undervisat i svenska.

Det finns 12 informanter som undervisar i svenska och i något annat språk än engelska. De flesta av de här informanterna undervisar i tyska. Franska och ryska är också ganska vanliga. Bara en informant undervisar i spanska. Informanternas svar illustreras i Figur 3.

Figur 3. Informanternas undervisningsämne vid sidan om svenska.

4 RESULTAT

I detta kapitel presenterar jag resultaten av min undersökning. Den ursprungliga enkäten är på finska (se bilagan) och därför har jag själv översatt frågorna fritt till svenska. Jag kommer att presentera enkätfrågorna 3–9. Informanterna och de två första frågorna, som tjänar som bakgrundsinformation, presenterades i kapitel 3.1

4.1 Enkätfrågorna 3-4

Frågorna 3 och 4 hör ihop och därför kommer de att behandlas tillsammans.

4.1.1 Utnyttjar lärarna engelska i sin svenskundervisning?

29 av 30 informanter använder engelska i sin svenskundervisning. Bara en informant använder inte engelska parallellt med svenska. De populäraste sätten att använda engelska i svenskundervisning är jämförelse och ordtips. Informanterna jämför grammatik mellan engelska och svenska. De kan jämföra till exempel artiklar och de bestämda formerna i svenska och engelska. Det finns inte artiklar eller bestämdhet i finska språket och det är antagligen lättare för eleverna att lära sig artiklar och bestämdhet i svenskan med hjälp av engelskan. Läraren kan också berätta att något svenskt ord liknar ett engelskt ord vilket kan hjälpa eleverna att gissa ordets betydelse.

21 informanter konstaterar att de tar upp exempel på fallgropar, dvs. fel som härstammar från engelskans inflytande. Sådana fallgropar kan vara till exempel att eleven använder 'där finns' (eng. 'there is') i stället för 'det finns'.

En informant svarar att hen använder engelska på något annat sätt. Informanten förklarar i frågan 4 att hen fäster uppmärksamhet vid elevernas "svengelska". Detta liknar alternativet "exempel på fallgropar" men eleverna tar upp dessa likheter och inte läraren. En informant tar upp vuxenstuderande vid punkt "övrigt", vilket kan betyda att hen anser att läraren kan med vuxna inlärare använda mer engelska än med ungdomar. Informanternas svar illustreras i Figur 4.

Figur 4. Informanternas svar på frågan om de utnyttjar engelska i svenskundervisning och om de gör det, på vilket sätt?

4.2 Enkätfrågorna 5-9

4.2.1 Vilka element från engelskan som eventuellt främjar inläringen av svenska kan tas upp under svensklektionen?

Informanterna anser att det finns många olika saker som läraren kan ta upp från engelskan. Generellt kan informanternas svar kategoriseras till grammatik och ordförråd. Lahtinen (2010) konstaterar också att transfer är vanlig inom lexikon. Ungefär hälften av informanterna tycker att det är bra att lyfta fram likheter mellan svenska och engelska, medan den andra hälften tycker tvärtom: det är bättre att koncentrera sig på olikheter. Det finns också fyra informanter som tycker att det är nyttigt att ta upp sådana ord eller konstruktioner som är lätta att blandas ihop. Dessa kallas för *falska vänner*. Ett svenskt ord kan likna något engelskt ord med sin stavning men betydelsen är något annat (Ringbom 1987: 52). En informant konstaterar att falska vänner skapar nöje i svenskinläring och att inlärare kommer bättre ihåg sådana roliga exempel från lektionen. Informanten anser att de roliga exemplen skapar ett starkare minnesspår.

Eftersom nästan alla inlärare i Finland har lärt sig engelska före svenska är det lätt att jämföra engelska och svenska (jfr Kangasvieri m.fl. 2011: 9). En informant konstaterar att allt möjligt kan tas upp från engelskan. Informanterna nämner till exempel konditionalis (12), artiklar (4),

bestämmdhet (6), prepositioner (3), tempus (5) och böjning av starka verb (1) och falska vänner (4).

En informant uppmanar sina elever att komma på en svenskspråkig version av ett engelskt ord om de inte kommer ihåg det rätta alternativet på svenska, dvs. läraren uppmanar eleverna att använda semantiska utvidgningar (Lahtinen 2010: 180). Ibland kan deras svar bli korrekt. Om det inte är rätt, blir inläraren dock förmodligen förstådd. Detta tankesätt stöder den kommunikativa språkundervisningen. En annan informant säger också att det är bra att alltid gissa ordets betydelse. Informanten uppmanar sina elever att använda engelska och gissa om de inte genast kommer på ordets betydelse i svenska.

4.2.2 Har engelskans status förändrat svenskundervisningen?

24 informanter av 30 svarar att engelskans status har förändrat svenskundervisningen. Det vanligaste svaret är att attityderna har blivit mer negativa mot svenska språket. Lärarna måste använda mycket tid till att motivera sina elever varför det är nyttigt att lära sig svenska. Svenska språket uppfattas fortfarande som ”tvångssvenska”. Engelskans status som lingua franca, dvs. som ett internationellt hjälpspråk för kommunikation mellan talare med olika modersmål, påverkar också inlärarens motivation. Inläraren kan känna att det är onödigt att lära sig svenska, eftersom alla kan engelska och de anser att de inte behöver något annat språk än engelska:

- (1) ”Kyllä. Yhä useammat oppilaat ovat sitä mieltä, etteivät he tarvitse ruotsia, vaan englannilla pärjää kaikkialla. Molempien kielten tärkeyden perusteluun menee yhä enemmän aikaa, pakkoruotsi-käsite on yhä vahvempi.”
”Ja. Allt fler elever tycker att de inte behöver svenska utan de tycker att man klarar sig med engelska överallt. Det tar allt mer tid att motivera varför de båda språken är viktiga, begreppet tvångssvenska är allt starkare.”

En informant konstaterar att dålig motivation påverkar också inlärarnas kunskaper och detta leder till att läraren måste upprepa ”de elementära kunskaperna” i svenska språket:

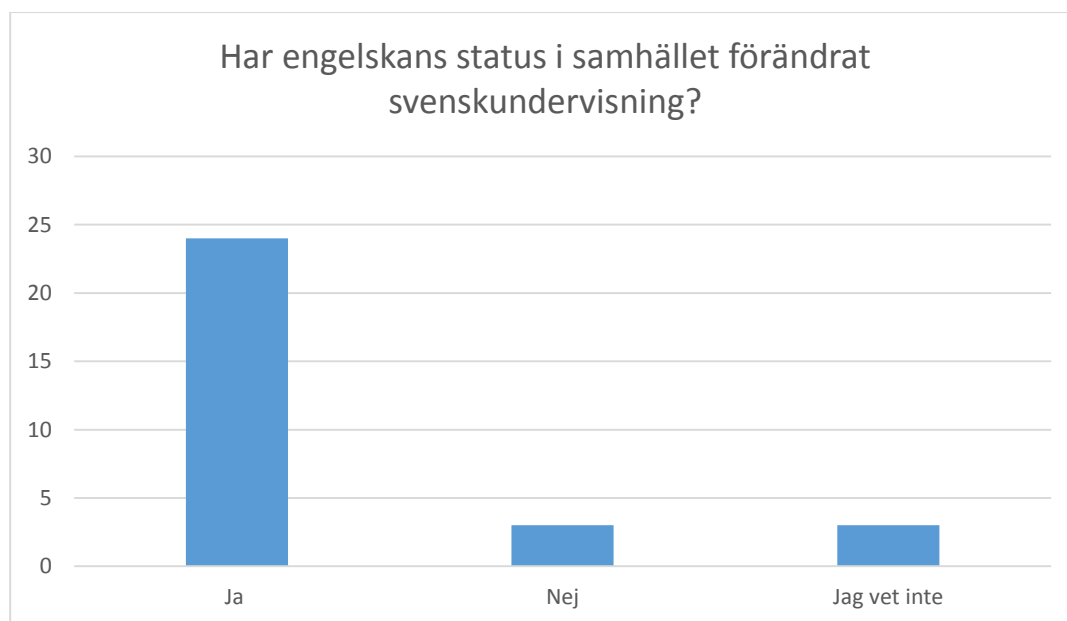
- (2) ”Ruotsin kielen opiskeluun ei ole juuri motivaatiota, ja sen vuoksi taitotaso on alhainen ja perusasioiden jankkaamista täytyy tehdä koko ajan.”
”Det finns inte så mycket motivation att studera svenska språket och därför är nivån låg och de elementära kunskaperna måste traggas med hela tiden.”

Även om de flesta tycker att engelskans inflytande mest är negativt finns det en informant som tycker att engelskans status har förändrat svenskundervisningen på ett positivt sätt:

- (3) ”Varmaan keventänyt sitä eli pois akateemisesta tyylistä kohti fraasitason arkielämän tilanteiden hallintaa. Myös viihde ja nuorisotrendit ovat oppimateriaaleissa mukana. Ainakin På gång kirjassa tämä on vahvasti näin.”
”Den (engelskans status) har troligen gjort svenskundervisningen lättare, dvs. bort från det akademiska sättet mot fokus på behärskande av vardagliga fraser. Underhållning och ungdomstrender är med i läroböcker. Åtminstone i boken På gång är det starkt så här.”

Tre informanter tycker att engelskans nya status i samhället inte har förändrat svenskundervisningen. En av dem motiverar sitt svar att engelskan alltid har varit med i hens undervisning. Därför anser hen att ”det inte har påverkat hens språkundervisning.” De två andra som svarar ”nej” påpekar dock att även om de anser att engelskan inte har förändrat något, finns det allt fler lånord från engelska och att kanske attityderna har blivit mer negativa mot svenska.

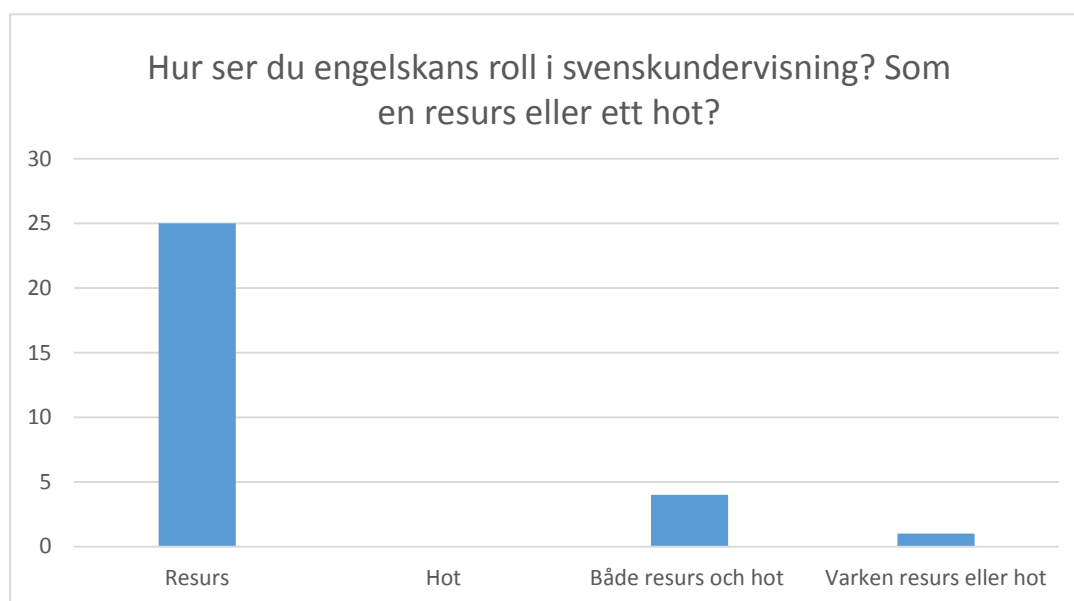
Tre informanter svarar att de inte vet om engelskan har förändrat något. Detta kan bero på att informanterna anser att engelskans status inte har ökat eller att det alltid har varit en del av svenskundervisningen. Informanternas svar illustreras i Figur 5.

Figur 5. Informanternas svar på frågan ”Har engelskans status i samhället förändrat svenskundervisningen?”

4.2.3 Lärarnas åsikter om engelskans roll i svenskundervisning

25 av 30 informanter ser engelskans roll som en resurs i svenskundervisning. Ingen svarar att engelskan endast skulle utgöra ett hot mot svenska språket. En informant ser engelska varken som ett hot eller som en resurs. Informanten motiverar att de bara är två besläktade språk som kan jämföras. Det finns också fyra informanter som ser engelskan både som en resurs och som ett hot. Sammanfattningen av informanternas svar illustreras i Figur 6.

Figur 6. Informanternas svar på frågan ”Hur ser du engelskans roll i svenskundervisning? Som en resurs eller ett hot?”

De som anser att engelska är som en resurs lyfter fram mångsidighet och flerspråkighet. En informant anser att mångsidiga språkkunskaper är ett bra mål. Informanten tar också upp attityder som borde riktas mot flerspråkighet:

(4) ”Resurssi. Monipuolinen kielitaito on hyvä tavoite. Asenteita pitää yrittää muuttaa monikielisyttä suosivampaan suuntaan.”

”En resurs. Mångsidiga språkkunskaper är ett bra mål. Man bör försöka förändra attityderna mot en mer positiv inställning till flerspråkighet.”

En annan informant konstaterar att användning av engelska (och andra språk) parallellt med svenska kan främja inlärarnas medvetande om språk i allmänhet. Informantens svar återspeglar den nya riktningen inom språkundervisning som ser språken som en språklig repertoar och inte som avskilda system som borde hållas isär:

- (5) ”ehdottomasti hyvä resurssi. esim. yläkoululaisilla on vielä vaikeuksia tajuta, ettei voi kääntää kielestä toiseen sana kerrallaan Kun laittaa suomen, englannin ja ruotsinkielisen lauseen päällekkäin taululle, tämä asia konkretisoituu hyvin - oikeastaan tässä on kielitietoisuuden nostamisesta...”
”Absolut en bra resurs. Till exempel för elever i högstadieskolan kan det fortfarande vara svårt att uppfatta att man inte kan översätta ord för ord från ett språk till ett annat. När man sätter en finsk sats, en engelsk sats och en svensk sats ovanpå varandra på tavlan, konkretiseras detta väl – egentligen är det fråga om språkmedvetenhet här.”
- (6) ”Täytyy oppia näkemään se resurssina.”
”Man måste lära sig att se det som en resurs.”

Fyra informanter anser att engelska kan medföra både något positivt och något negativt i svenskundervisningen. En informant anser att det är lättare att lära sig svenska (och engelska) eftersom de två språken liknar varandra men engelskans inflytande och status försämrar motivationen att lära sig svenska:

- (7) ”kielten samanlaisuus helpottaa opiskelua, mutta englannin valta-asema syö motivaatiota”
”likheter mellan språken gör det lättare att lära sig men engelskans dominerande ställning tar på motivationen”

En annan tycker att inlärare gör ortografiska fel i sin skriftliga svenska:

- (8) ”Sekä että. Kokeessa tulee ongelmaa kun samankaltaiset sanat kirjoitetaan englanniksi.”
”Både och. Det förekommer problem på provet när likadana ord skrivs på engelska.”

4.2.4 Lärarnas åsikter om den nya riktningen inom språkundervisningen (translanguaging)

21 informanter anser att den nya riktningen inom språkundervisningen är en bra sak: Ju fler språk inläraren kan, desto lättare blir det att lära sig nya språk. De anser också att det är bra att inläraren kan jämföra språken med varandra:

- (9) ”Ehdottomasti samalla kannalla; kommunikaation ei tarvitse olla puhtaasti yksikielistä, vieraiden kielten oppiminen on yleensä sitä helpompaa mitä enemmän vieraita kieliä opiskelee.”

”Jag håller absolut med om detta; kommunikationen behöver inte vara bara enspråkig, att lära sig främmande språk är vanligen ju lättare, desto mer man lär sig främmande språk.”

- (10) *”Tuttu ajatus. Jo omat opettajani ovat vertailleet kieliä keskenään opetuksessa. Näin teen itsekin. Oppilaat selvästi hyötyvät kielten vertailusta ja oppivat itsekin vertailemaan.”*
”En bekant tanke. Mina egna lärare har redan jämfört språk med varandra. Jag gör det också. Uppenbart har eleverna nytta av att jämföra språk. De lär sig själv att jämföra.”

Ingen anser att den nya riktningen är negativ. Två informanter kan inte bestämma om det är en bra eller en dålig sak. De anser att det är självklart att de tidigare inlärd språken hjälper i inläring av nya språk:

- (11) *”En ole varma mutta onhan se selvää, että kaikki opitut kielet auttavat uusien kielten oppimisessa.”*
”Jag är inte säker men det är ju klart att alla tidigare inlärd språk hjälper i inläringen av nya språk.”

Sex informanter tycker att den nya riktningen är både bra och dålig. De anser att det kan vara svårt för de svagare inlärnarna att samtidigt behärska två språk och att de två språken kan förväxlas:

- (12) *”ihan ok. heikkojen oppijoiden kohdalla tosin tulee hankaluuksia, koska he sotkevat kielet samaan lauseeseen. minä hahmotan joka kielelle oman lokeron, josta voi ”lainata” materiaalia naapurilokeroon tarvittaessa.”*
”Det är ganska o.k. Det förekommer dock svårigheter hos de svagare inlärnarna eftersom de blandar språken i en mening. Jag uppfattar ett eget fack för varje språk. Från facket kan man ”låna” material till ett annat fack om det behövs.”

En informant tar upp syftet med att lära sig språk. Om inlärares lär sig ett språk för att klara sig i affärlivet är det konstigt om inlärares använder blandspråk, men i vardagslivet går det bra om man använder olika språk parallellt:

- (13) *”Olen kuullut/lukenut mutta en muista siitä erityisiä yksityiskohtia. Ajatus on - Hyvä, jos tarkoitus on selviytyä vieraassa kieliympäristössä. Englannilla voi paikata puutteellista ruotsia ja toisin päin. Näinhän joka tapauksessa tapahtuu maailmalla, kun erikieliset kohtaavat. -Huono, kun tarkoitus on opiskella jotain nimenomaista kieltä ja sinnikkäästi opetella eri asiayhteyksiin liittyvää sanastoa ja idiomaattisesti sujuvaa kielenkäyttöä. Englantia ei sovi silloin työntää paikaksi ja päästää itseään*

helpolla. Kielet muodostavat sikäli omat lokeronsa, että esimerkiksi liike-elämässä ja virkamiestasolla viestiessä olisi kummallista käyttää sekakieltä. Maailma on yllättävän konservatiivinen, jolloin huolellinen ja korrekti tapa viestiä niin suullisesti kuin kirjallisesti voi edesauttaa työelämässä menestymisessä. Koulun on hyvä opettaa kielellistä tarkkuutta ja järkevissä määrin pitää kielet omilla siiloissaan. On siis eri asia pärjätä kielellä kuin luoda uralleen menestystä ja erottautua hyvän kielitaidon avulla. Koulu voi toki tukea kumpaakin polkua oppilaan kykyjen mukaan.”

”Jag har hört/läst om det men jag kommer inte ihåg särskilda detaljer. Idén är –Bra om meningen är att klara sig i en främmande språkmiljö. Man kan kompensera sin bristfälliga svenska med engelska. Detta händer ju i världen i alla fall när människor med olika språkbakgrund möts. –Det är dåligt när meningen är att studera ett visst språk för att segt lära sig ordförrådet som sammanhänger med olika kontexter och att lära sig idiomatiskt flytande språkbruk. Detta ska inte ersättas med engelskan och göra det för enkelt för sig. Språken bildar sina egna fack såtillvida att till exempel i affärlivet och på tjänstemannnivå skulle det vara konstigt att använda blandspråk. Världen är överraskande konservativ då ett noggrant och ett korrekt sätt att kommunicera såväl muntligt som skriftligt kan hjälpa en att lyckas i arbetslivet. Det är bra att skolan lär ut noggrannhet och håller språk i sina egna fack till en viss grad. Det är inte samma sak att klara sig med ett språk och att ha framgång i sin karriär och skilja sig från andra med sina goda språkkunskaper. Visst kan skolan stödja båda stigar enligt elevens kunskaper.”

4.2.5 Konkreta exempel på engelskans inflytande på elevernas svenskinläring

Informanterna tar upp flera exempel på engelskans negativa inflytande. Detta kan bero på att det är lättare att märka den negativa transfern än den positiva eller att det i allmänhet finns fler negativa exempel. De flesta informanterna nämner att inlärare blandar ordförrådet. Informanterna förklarar att inlärare gör ortografiska fel, dvs. till exempel svenskans *två* blir **två*. Eleverna kan också ersätta bokstaven *k* med bokstaven *g* till exempel **cygla* istället för *cykla*. Detsamma kan förekomma med bokstaven *s* som ersätts med bokstaven *c* och bokstaven *k* som ersätts med bokstaven *c*, t.ex. *kan* blir **can*.

En informant anser att inläraren inte uppfattar vilket språk det gäller till exempel i skriftliga uppsatser. Då kan inläraren använda både svenska och engelska inom en mening. Enligt informanterna blandar inlärarna svenskans hjälpverb *vill* och engelskans *will* med varandra, eftersom de är falska vänner. Ordens stavning liknar varandra men betydelsen är inte densamma:

- (14) ”[...] apuverbi vill on usein will, jolloin merkityskin menee englannin mukaan. Sitten on vain ehkä normaalia interferenssiä, eli englannin sanat puskevat esiin, kun

pitäisi sanoa jotain ruotsiksi. Englanti on monelle päällimmäisin vieras kieli, joten se on ymmärrettävää. Nämä eivät ole hyviä eivätkä huonoja asioita - oppilas tukeutuu kielten samankaltaisuuksiin ja tekee samalla kenties pieniä virheitä. Samoin interferenssi on ilmiö, joka ei ole hyvä eikä huono - se on aivojen tapa toimia.”

”Hjälperbet vill är ofta will och då kommer även betydelsen från engelska. Sedan finns det kanske bara normal interferens, dvs. engelska ord förekommer när man borde säga något på svenska. Engelska är det främsta språket för många så det är förståeligt. De här sakerna är varken dåliga eller bra – eleven tyr sig till likheterna mellan språken och gör kanske samtidigt några små fel. På samma sätt är interferens ett fenomen som varken är bra eller dåligt – det är hjärnans sätt att fungera.”

Engelskans *will* används i futurum medan svenskans hjälperb *vill* betyder ’på grund av inre drivkrafter uppställa som personligt mål (det att) utföra, uppleva etc. den angivna företeelsen’ (Svensk Ordbok 1988). Inläraren kan använda svenskans *vill* i futurum vilket är fel. Det svenska ordet *som* liknar engelskans *some* till stavning, vilket leder till att inlärare använder ordet *som* inkorrekt:

- (15) ”some-sanan vaikutuksena ruotsissakin näkyy enemmän som-sanaa väärässä paikassa”
 ”Engelskans ord *some* påverkar också svenska språket och svenskans *som* förekommer i felaktiga platser”
- (16) ”[---]Som flickor kun pitäisi olla några flickor, Jag visiterade Stockholm, po besökte, Där är, ilmeisesti there is vaikuttaa taustalla, där-sanan ”ylikäyttö” Vem kun pitäisi olla när Ym Ym”
 ”[---] *Som flickor när det borde vara några flickor, Jag visiterade Stockholm istället för besökte, där är, tydligen påverkar there is i bakgrunden, överdrivet bruk av där, vem när det borde vara när osv.”

Av de ovannämnda citaten framgår att inlärarna kan använda ordet *som* i stället för *några* till exempel **som människor*. Den korrekta formen är *några människor*. Informanten tar också upp frågeordet *vem* som används istället för *när* eftersom *when* på engelska liknar svenskans *vem*. Informanten ger också ett annat exempel på falska vänner: verbet *visitera* som liknar engelskans verb *visit*. Informanten anser att inlärare kan skriva till exempel **jag visiterade Stockholm* i stället för ’jag besökte Stockholm’.

Två informanter anser att negativ transfer syns också i månader och veckodagar som skrivs med en stor begynnelsebokstav på engelska men med en liten på svenska (*december-December*

eller *måndag-Monday*). En informant konstaterar att inläraren också kan ta ett engelskt ord och sedan försöka böja det enligt det svenska böjningsmönstret, till exempel **Jag reda* (jfr eng. *read*, sv. *läsa*) eller **Jag wanta* (jfr eng. *want*, sv. *vilja*). Detta kallas för nybildningar. Informanten påpekar dock att detta ibland kan resultera i en helt korrekt form och då är det fråga om positiv transfer.

Uttalet av svenska och engelska är ganska annorlunda, vilket kan resultera i negativ transfer om inläraren använder engelskt uttal i svenska språket. En informant nämner ord som *jeans* och *juice* som svåra ord att uttala för inlärare. Informanten nämner också bokstaven *å* som saknas i engelska men finns i svenska. Detta kan också skapa problem för inlärare. Informanten fortsätter att prepositionen *i* ibland uttalas på samma sätt som engelskans personliga pronomen *I*.

Informanterna är eniga om att det positiva med engelskan i svenskundervisning är att man kan hitta likadana grammatiska konstruktioner i svenska och i engelska och det hjälper i inläringen av dessa grammatiska företeelser i svenska. Tre informanter tar upp konditionalis när det gäller positiv transfer. De anser att svenskans *skulle* är lättare att förstå när inlärare kan jämföra det med engelskans *would*:

- (17) ”Konditionaali, ainakin oppilaat jotka osaavat sen enkuksikin hyötyvät. Jos ei osaa asiaa enkuksi, vaikeuksia ymmärtää/oppia asia ruotsiksi.”
 ”Konditionalis, åtminstone de elever som också kan det på engelska har nytta av det. Om man inte kan konditionalis på engelska, kan det vara svårt att förstå/lära sig det på svenska.”

Eftersom de grammatiska konstruktionerna i svenska och engelska är mer lika än grammatiken i svenska och i finska, är det lättare för inläraren att ty sig till engelska än till finska. Informanten påpekar att inläraren kan ha nytta av engelska om hen kan konstruktionen på engelska.

En informant anser att svenskans tredje person singularis *hon* (feminin) och *han* (maskulin) är lättare att lära sig, eftersom de redan är bekanta från engelskan (engl. *she*, sv. *hon* och eng. *he*, sv. *han*). Informanterna tycker att dessa likheter kan resultera i positiv transfer. Det finns bara ett ord i finska för att uttrycka den tredje person singularis *hän* som kan vara både maskulin och feminin. Därför kan det vara lättare för inlärarna att lära sig genusedifferentieringen i svenska om de redan har lärt sig detta i engelska.

Även om informanterna tycker att ordförrådet i allmänhet resulterar i negativ transfer, anser de att ordförrådet också kan resultera i positiv transfer. Informanterna påpekar att engelska och svenska har likheter i ordförrådet vilket främjar inläringen av svenska. Ibland liknar ord med samma betydelse varandra också till sin stavning, till exempel *måste* och *must*. Informanterna anser att det då är lättare för inläraren att gissa ordets betydelse. Ordförrådet i båda språken har också många samma ord, till exempel ordet *material* som skrivs på samma sätt både i svenska och i engelska. En informant konstaterar att det är lättare för elever att komma ihåg något svenskt ord när de har lärt sig en motsvarighet på engelska tidigare:

- (18) ”Sanat (ja kieliopinkin asiat) jäävät paremmin mieleen kun englannista löytyy vastaavuus.”
”Ord (och grammatik) är lättare att komma ihåg när det finns en motsvarighet i engelska.”

5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

I detta kapitel gör jag en sammanfattning av mina resultat. Jag kommer också att behandla mina hypoteser och validiteten och reliabiliteten. Jag svarar på mina forskningsfrågor (se s. 7) en fråga åt gången.

Syftet med undersökningen var att ta reda på hur svensklärare förhåller sig till engelskans inflytande och hur engelska påverkar finska högstadielärares svenska. Dessutom ville jag också undersöka hur lärare upplever att engelskans påverkan syns i elevernas svenskinläring. I fall de ansåg att de kan utnyttja elevernas kunskaper i engelska i inläring av svenska, ville jag utreda hur lärarna gör det i praktiken.

Den första forskningsfrågan handlar om hur lärare på högstadiet förhåller sig till engelska i allmänhet. Mina resultat visar att informanterna förhåller sig för det mesta positivt till engelska språket, eftersom 29 informanter av 30 svarar att de utnyttjar elevernas förkunskaper i engelska i svenskundervisningen. De flesta informanterna (25) ser även engelska som en resurs och inte som ett hot för svenska språket och svenskundervisningen. En av mina hypoteser var att lärarna förhåller sig kritiskt till engelskans inflytande, något som visade sig vara fel. Ingen av informanterna ser engelska endast som ett hot. Engelskans roll i svenskundervisningen anses vara något som gör undervisningen och inläringen av svenska (och engelska) roligare, eftersom inläraren kan jämföra de två språken och komma på roliga associationer. Resultaten visar också att lärarna tror att parallell användning av två språk kan resultera i ökad språkmedvetenhet hos inlärare.

Även om engelskans roll för det mesta anses vara något positivt, anser informanterna att inläraren ibland kan bli förvirrad av de två språken och blanda ihop svenska och engelska, eftersom vissa drag liknar varandra. Detta kan anses störa inläringen av svenska. Min andra hypotes var att lärarna anser att engelska kan störa inlärare och resultaten visar att denna hypotes delvis är riktig. Informanterna tar också upp fler konkreta exempel på engelskans negativa inflytande än positiva. Detta kan bero på att det är lättare att märka det negativa inflytandet eller att det finns mer negativt inflytande i allmänhet.

Den andra forskningsfrågan handlar om engelskans positiva inverkan på svenskundervisningen.

Den första forskningsfrågan svarar redan på den här frågan också. Som ovan har sagts nämner informanterna fler exempel på negativ transfer än positiv, men i allmänhet anser informanterna att engelska kan ha positivt inflytande på svenskundervisning och inläring. Min tredje hypotes var att lärarna anser att engelska i vissa fall kan medföra något positivt till svenskundervisning. Resultaten visar att den här hypotesen delvis är riktig. Informanterna anser att lärarna under en svensklektion kan ta upp nästan vad som helst från engelska språket som kan göra det lättare att lära sig svenska. Även om resultaten visar att engelska kan medföra något positivt till svensklektioner, anser lärarna att engelska har försämrat elevernas motivation mot svenska språket. Eleverna betraktar svenska som ett onödigt språk, eftersom de anser sig klara på engelska och tycker att det räcker, eftersom alla ju kan engelska. Informanterna påstår att attityderna mot svenska språket också har blivit mer negativa. Det är svårare att motivera eleverna att lära sig svenska.

Den tredje forskningsfrågan handlar om utnyttjande av engelska i svenskundervisningen. Bara en informant konstaterar att hen inte använder engelska i sin svenskundervisning. Resultatet betyder att det är vanligt att använda engelska parallellt med svenska. De två vanligaste sätten att utnyttja engelska är att jämföra svenska och engelska och att läraren ger ordtips. Vanligen jämför lärare olika grammatiska konstruktioner och ordförrådet. En av mina hypoteser var att lärarna använder det kontrastiva arbetssättet. Det andra sättet är att ge exempel på de vanligaste fallgroparna som engelskans likhet med svenskan kan leda till.

Den sista forskningsfrågan handlar om de konkreta exemplen på engelskans inflytande. Mina resultat visar att lärare nämner mest exempel på negativ transfer som vanligen är skillnader mellan engelska och svenska, till exempel svenskans hjälpverb *vill* och engelskans *will* och skillnader på stavning (*två*-**twå*, *kan*-**can*), prepositioner, ord med stor begynnelsebokstav (*måndag*-*Monday*) och skrivregler i allmänhet betraktas som negativt inflytande. Informanterna är eniga om att positiv transfer går att hitta i olika grammatiska konstruktioner till exempel i konditionalis. Engelska och svenska har likheter i ordförrådet, vilket kan resultera i positivt inflytande, till exempel några ord är desamma på båda språken (*material*-*material*).

5.1 Validitet och reliabilitet

Mina resultat kan inte generaliseras, eftersom 30 informanter är ett ganska litet antal om man

jämför det med antalet alla svensklärare i Finland. Min undersökning handlar om huruvida lärarna använder engelska i svenskundervisning. Fokus ligger på positiv transfer, vilket kunde påverka resultatet så att de lärare som använder engelska i sin svenskundervisning, ville delta.

Denna undersökning baserar sig på en webbenkät med nio frågor. Om man vill få ett mer omfattande och mer reliabelt resultat, måste enkäten kompletteras med t.ex. intervjuer med lärare och elever och observationer i klassrummet. Resultaten baserar sig på informanternas svar via enkäten. Det är omöjligt att veta om lärarna faktiskt använder engelska i sin svenskundervisning. Detta gör att resultaten inte går att generaliseras.

Det finns inte mycket tidigare studier om detta tema i Finland, vilket gjorde det svårt att hitta tillräckligt med källor och tidigare undersökningar för teoridelen. Det bör också minnas att jag har valt lärarperspektivet till min undersökning. Jag har inte intervjuat vare sig eleverna eller lärarna. Jag har också använt den nya läroplanen som träder i kraft först i augusti 2016 som mitt material. När läroplanen verkligen träder i kraft senare under det här året, finns det ett behov av forskning kring om flerspråkighet och parallell användning av flera språk verkligen syns i klassrummet.

LITTERATUR

- Abrahamsson, N. (2009). *Andraspråksinlärning*. Lund: Studentlitteratur.
- Baker, C. (2011). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. 5. uppl. Bristol: Multilingual Matters.
- Creese, A. och Blackledge, A. (2010). Translanguaging in the Bilingual Classroom: A Pedagogy for Learning and Teaching? *The Modern Language Journal*, Volume: 94, 103-115.
- Canagarajah, S. (2011). Codemeshing in Academic Writing: Identifying Teachable Strategies of Translanguaging. *The Modern Language Journal*, Volume 95:3, 401-417.
- Crystal, D. (2008). *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Flyman Mattsson, A. och Håkansson, G. (2011). Bedömning av svenska som andraspråk: En analysmodell baserad på grammatiska utvecklingsstadier. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- García, O. (2008). *Bilingual Education in the 21st Century: A Global Perspective*. Malden, Mass: Blackwell.
- GERS 2009 = Gemensam europeisk referensram för språk. Skolverket. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2144> (Hämtad: 24.9.2015)
- GLGU 2014 = Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildning. Utbildningsstyrelsen. http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf (Hämtad 1.2.2016)
- Heikkilä, T. (2008). Helfrasinlärning och engelskans inflytande – två motsatta krafter i kadetternas inläraarsvenska. *Språkbruk*, 1/2008. <http://www.sprakbruk.fi/index.php?mid=2&pid=13&aid=2303> (Hämtad 1.2.2016)
- Kangasvieri, T., Miettinen, E., Kukkohovi, P. och Härmälä, M. (2011). *Kielten tarjonta ja kielivalintojen perusteet perusopetuksessa*. Utbildningsstyrelse. http://www.oph.fi/download/138072_Kielten_tarjonta_ja_kielivalintojen_perusteet_perusopetuksessa.pdf (Hämtad 12.2.2016)
- Lahtinen, S. (2010). ”Min kompis plejar drums”. Engelskans inflytande på finska högstadielevens svenska. I: Falk, C., Nord, A. & Palm, R. (red.): *Svenskans beskrivning* 30. Stockholm: Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet. 177–186.
- Lewis, G., Jones, B., och Baker, C. (2012). Translanguaging: origins and development from school to street and beyond. *Educational Research and Evaluation: An International Journal on Theory and Practice*, Volume 18:7, 641-654.

- Lindroos, K. (2006). Engelskt inflytande i finska gymnasisters inläraarsvenska. *Språkbruk*, 1/2006.
<http://www.sprakbruk.fi/index.php?mid=2&pid=13&aid=2758> (Hämtad 1.2.2016)
- Odlin, T. (1989). *Language Transfer – Cross-linguistic Influence in Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pörn, M. (2012). ”Det är lätt att falla i ett gammalt mönster...” ? Om språklärande, språkundervisning och utveckling av finskundervisningen i den finlandssvenska skolan. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 4/2012.
<http://www.kieliverkosto.fi/article/det-ar-latt-att-falla-i-ett-gammalt-monster/>
(Hämtad 2.2.2016)
- Ringbom, H. (2007). *Cross-linguistic Similarity in Foreign Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Ringbom, H. (1987). *The Role of the First Language in Foreign Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Ringbom, H. (1986). Cross-linguistic Influence and Foreign Language Learning Process. I Kellerman, E. och Sharwood Smith, M. (red.), *Crosslinguistic Influence in Second Language Acquisition*, New York: Pergamon Press, 150-162.
- Svensk ordbok. (1988). 2. uppl. Stockholm: Esselte Studium.
- Yule, G. (2010). *The Study of Language*. Cambridge New York/ London: Cambridge University Press.

BILAGA: ENKÄTEN TILL LÄRARNA

Ruotsinopettajien suhtautuminen englannin kielen hyödyntämiseen ruotsin opetuksessa yläkoulussa

1. **Mitä kieliä opetat yläkoulussa?*** _Voit valita useita kieliä. Jos opettamaasi kieltä ei löydy luettelosta niin kirjoita se Muu-osioon.

- ruotsi
- englanti
- saksa
- ranska
- espanja
- italia
- venäjä
- Muu:

2. **Kuinka monta vuotta olet toiminut kieltenopettajana yläkoulussa? *** _

- alle vuoden
- 1-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- 10-15 vuotta
- 15-20 vuotta
- 20 vuotta tai enemmän

3. **Hyödynnätkö englannin kieltä ruotsin opetuksessa? Jos kyllä, niin miten?*** _Voit valita useita vaihtoehtoja. Jos tapaa ei löydy luettelosta, kirjoita se Muu-osioon. Perustelut kirjoitetaan kysymykseen numero 4.

- Vertaillet englannin ja ruotsin kielioppia. Esimerkiksi artikkelin tai määräisen muodon käyttöä
- Annat sanavihjeitä eli kerrot jonkin ruotsin kielen sanan muistuttavan englanninkielistä sanaa
- Otat esimerkkejä mahdollisista "sudenkuopista" eli yleisistä virheistä, jotka johtuvat englannin kielen vaikutuksesta. Esim: There are many problems = *Där finns många problem tai the head teacher of the school = rektorn av skolan
- En käytä englantia ruotsin kielen opetuksessa. Perustele.
- Jotenkin muuten, miten? Perustele.
- Muu:

4. Perustelut kysymykseen numero 3. Jos vastasit aiempaan kysymykseen "En käytä englantia ruotsin kielen opetuksessa" tai "Jotenkin muuten, miten?" niin perustele valintasi tähän.

5. Millaisia asioita voi mielestäsi nostaa esiin englannin kielestä ruotsin tunnilla, jotka mahdollisesti edesauttavat ruotsin kielen oppimista? * _

6. Englannin kielestä on tullut näkyvä osa yhteiskuntaa. Onko englannin kielen aseman vahvistuminen yhteiskunnassa muuttanut ruotsin kielen opettamista? Jos kyllä, niin miten? * _

7. Millaisena näet englannin kielen roolin ruotsin opetuksessa? Uhkana vai resurssina? * _

8. Oletko kuullut uudesta kieltenopetuksen suuntauksesta, jossa hyödynnetään kahta tai useampaa kieltä kielen opetuksessa ja kielten oppimisessa? Teorian mukaan kielet eivät muodosta erillisiä lokeroita, jotka täytyy pitää erillään, vaan yksilön kieliresurssin. Tämä tarkoittaa, että aiemmin opituista kielistä on hyötyä myös uusien kielten oppimisessa. Ajatuksen ottaa esille myös Eurooppalainen viitekehys (EVK 2012, 23–24). Mitä mieltä olet ajatuksesta? *

9. Anna konkreettisia esimerkkejä englannin kielen vaikutuksesta oppilaiden ruotsin oppimiseen. Listaa sekä hyviä että huonoja vaikutuksia. *

